

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

SAĞLIK HİZMETLERİ SEKRETERLİĞİ

**ICD (ULUSLARARASI TANI
SINIFLAMASI)'NİN GENEL YAPISI
346SBI036**

Ankara, 2011

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
  - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
  - PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. TABULAR LİSTE	3
1.1. ICD'nin Tanımı	3
1.2. ICD'nin Tarihçesi	5
1.3. ICD'nin Çeşitleri	6
1.4. ICD-10'un Bölümleri.....	6
1.4.1. Tabular Liste.....	6
1.4.2. Tabular Liste Kullanımında Kurallar	9
UYGULAMA FAALİYETİ	13
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	15
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	16
2. ALFABETİK DİZİN.....	16
2.1. Alfabetik DizİN ve Özellikleri	16
2.1.1. Hastalıkların Alfabetik İndeksi ve Yaralanma Özellikleri	17
2.1.2. Yaralanma Dış Nedenleri	18
2.1.3. İlaçlar ve Kimyasal Maddeler Tablosu	19
2.2. Alfabetik İndeks Kullanımında Kurallar	20
2.2.1. Parantezler	20
2.2.2. NEC Başka Yerde Sınıflanmamış (BYS).....	20
2.2.3. Çapraz Başvurular (Karşıt Referanslar)	20
UYGULAMA FAALİYETİ	21
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	23
MODÜL DEĞERLENDİRME	24
CEVAP ANAHTARLARI.....	25
KAYNAKÇA.....	26

AÇIKLAMALAR

KOD	346SBI036
ALAN	Sağlık Hizmetleri Sekreterliği
DAL/MESLEK	Tıbbi Sekreterlik
MODÜLÜN ADI	ICD'nin (Hastalıkların Uluslararası Sınıflaması) Genel Yapısı
MODÜLÜN TANIMI	ICD'nin tanımı, tarihçesi, çeşitleri ve ICD'yi oluşturan bölüm bilgilerini içeren öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖNKOŞUL	Ön koşulu yoktur.
YETERLİK	ICD'nin (Hastalıkların Uluslararası Sınıflaması) genel yapısını ayırt edebilmek.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile bilgisayar laboratuvarı ve/veya sınıf ortamında ICD -10'un (Uluslararası Tanı Sınıflaması) genel yapısını ayırt edebileceksiniz. Amaçlar 1. ICD -10'a göre tabular listeyi inceleyebileceksiniz. 2. ICD -10'a göre alfabetik dizini inceleyebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Donanım: Projeksiyon ve bilgisayar. Ortam: Sınıf ve bilgisayar laboratuvarı
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülde yer alan, her faaliyetten sonra verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modülün sonunda, size ölçme aracı (Test, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Sağlık hizmeti veren kurum veya kuruluşlar, hasta ve hastalığa ilişkin birçok veri toplamaktadır. Toplanan bu verilerin bilgiye dönüştürülebilmesi ve gerekli çalışmaların yapılabilmesi için sınıflandırma ve kodlama gerekir; bu da ICD ile sağlanmaktadır.

Sınıflandırma; benzer hastalık ve/veya prosedürlerin (uygulanan yöntemlerin) aynı grupta toplanmasıdır. Kodlama ise hastalıkların, yaralanmaların ve prosedürlerin nümerik (sayısal) veya alfanümerik (alfabetik-sayısal) yapıda ifade edilmesidir.

Sağlık hizmetlerinde güvenilir bir istatistiksel bilgiye sahip olabilmek için doğru bir sınıflama; doğru sınıflama için de doğru kodlama; doğru kodlama için de olayların açık ve kapsamlı olarak tanımlanması gerekmektedir.

1 Temmuz 2005 tarihi itibarıyla sağlık kuruluşlarında ICD-10'un kullanımı zorunlu hale getirilmiştir; bu nedenle, bu modülde ICD (Hastalıkların Uluslararası Sınıflaması) ile ilgili temel bilgi ve becerilerin verilmiştir.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu faaliyette kazanacağınız bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam ve koşullarda ICD -10'a göre tabular listeyi inceleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

İnternette tabular liste kodları ile ilgili örnekler bularak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. TABULAR LİSTE

1.1. ICD'nin Tanımı

"Hastalıkların Uluslararası Sınıflaması", uluslararası düzeyde İngilizce olarak "International Classification of Diseases" ya da kısaca "ICD" olarak kullanılan tanımlamanın dilimizdeki karşılığıdır.

Aslında "Hastalıkların Uluslararası Sınıflaması" tanımı da bir kısaltmadır. Tam şekli ise "Hastalıkların ve Sağlıkla İlgili Sorunların Uluslararası İstatistiksel Sınıflaması"dır. (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems)

ICD, istatistiksel bir sınıflamadır. İstatistiksel sınıflamada ise birbirine benzer hastalık veya durumlar bir araya getirilip taşıdıkları öneme göre sınıflandırılır. Buna ek olarak her hastalık için o hastalığa özgü bir kod kullanılır.

Bu yapısı sayesinde ICD; gerek sağlık hizmetlerinin yönetimi, gerekse epidemiyolojik çalışmalarda (Toplumdaki hastalık, kaza ve sağlıkla ilgili durumların dağılım, görülme sıklığı ve bunları etkileyen etmenleri incelemek amacıyla yapılan çalışmalar) kullanım kolaylığı sağlamaktadır.

Hasta takibi, hasta kayıt ve arşivlerinin tutulması ve bunlara erişim, kaynak yönetimi gibi idareye yönelik kullanımının yanı sıra hastalıklarla ilgili istatistiksel çalışmalar ve uluslararası düzeyde ülkeler arasında sağlıkla ilgili karşılaştırmalar yapma olanağı da vermektedir.

Bunlara ek olarak ICD, hastalık ve ölüm kodlamalarında getirdiği bazı uluslararası kural ve hatırlatmalarla hastalık tanısının yazılması ya da ölüm nedeninin belirtilmesinde kayıtların mümkün olduğu kadar doğru tutulması konusunda katkıda da bulunmaktadır.

Sayıları binleri bulan hastalıklarının her birinin teker teker incelenmesi ve istatistiksel veri olarak sunulması ve değerlendirilmesi olanaksız olacağından çalışmayı kolaylaştırmak için hastalıklar ve travmaların standart bir şekilde sınıflandırılmaları gerekir. "Hastalıkların Uluslararası Sınıflaması" bu amaçla pek çok ülkede kullanılmakta olan bir kodlama sistemidir.

ICD-10 yalnızca tanıya yönelik bir alfanümerik (alfabetik-sayısal) kodlama sistemidir. 42 dilde yayımlanmıştır. Mortalite (ölüm oranı) kodları 138 ülkede, morbidite (hastalığa yakalanma sıklığı) kodları 99 ülkede kullanılmaktadır.

ÜLKE	MORTALİTE	MORBİDİTE
Avustralya	1998	1998
Avusturya	2002	2001
Belçika	1998	2005
Kanada	2000	2001
Fransa	2000	1996
Danimarka	1994	1994
Almanya	1998	2000
Yunanistan	2004	2004
İsveç	1997	1997
İsviçre	1995	1996
Suudi Arabistan	1998	1998
Tacikistan	2001	2001

Tablo 1.1: Bazı ülkelere göre ICD 10 kullanımının başlama yıllarına göre dağılımı

Ülkemizde 1965 yılındaki 8. Uluslararası ICD Konferansından sonra hazırlanmış olan 8. Versiyon (ICD-8) 2005 yılına kadar kullanılmıştır.

1977-78 yıllarında çıkarılan 9. Versiyon ülkemizde kullanıma geçmemiştir.

ICD-10 Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü tarafından 1995 yılında DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü)'den satın alınmış ve Türkçeye çevirisi yapılmıştır.

Sağlık Bakanlığı tarafından ICD-10 ilk defa 01.01.2004 yılında Bilgi İşlem Daire Başkanlığınca, Daire Tabipliği'nde uygulaması gerçekleştirilen "Hasta Takip Sistemi"nde kullanılmaya başlanmıştır.

1.2. ICD'nin Tarihçesi

Hastalıklarla ilgili istatistik çalışmalarının geçmişi 300 yıl öncesine kadar dayanmaktadır.

İlk etkin çalışma 17. yüzyılın sonunda İngiltere'de John Graunt'un hazırlamış olduğu ölüm verileri ile ilgili "London Bills of Mortality" adlı çalışmadır.

Graunt bu çalışmasında, ölüm kayıtlarında ölen kişilerin yaşlarının yazılmadığı tarihlerde, 6 yaşın altında ölen çocukların oranını hesaplamaya çalışmış ve o günün koşullarına göre oldukça iyi bir tahminde bulunmuştur.

Hastalıkların sistematik bir şekilde sınıflandırılması ile ilgili gelişmeler ise 18. yüzyılda başlamıştır. Bugünkü mevcut sınıflamanın yapısı büyük ölçüde İngiltere Genel Kayıt Bürosunda ilk tıbbi istatistik uzmanı olarak çalışan William Farr'ın çalışmalarına dayanmaktadır.

18. Yüzyılın 2. yarısında çalışmalar hastalık terminolojisi ve bunların kullanımında uluslararası birlikteliğin sağlanmasına odaklanmıştır.

Uluslararası İstatistik Enstitüsü, 1891 yılında Jacques Bertillon başkanlığında ölüm nedenleri ile ilgili yeni bir sınıflama hazırlanması için bir komite kurmuş, bu komitenin yapmış olduğu çalışmalar 1893 yılında bitirilmiştir.

Sınıflama, genel hastalıklar ile belli bir organ ya da anatomik bölgeye özgü hastalıkların birbirinden ayrılması ilkesine dayanmaktadır. Bu çalışma başlangıçta "Bertillon Ölüm Nedenleri Sınıflaması" olarak adlandırılmış ve birçok Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika ülkelerinde kullanılmaya başlanmıştır.

1900 yılında Fransa hükümeti, 'Ölüm Nedenleri Uluslararası Sınıflaması'nın (Bertillon Ölüm Nedenleri Sınıflaması) yenilenme için çağrıda bulunmuş ve bu girişim yaklaşık 10 yılda bir yapılan yenilenme konferansları serisini başlatmış ve bugün onuncu yenilenme olan ICD-10'a kadar ulaşılmıştır.

1948 yılında kurulan Dünya Sağlık Örgütü 1893 yılından beri sürdürülmekte olan "Ölüm Nedenlerinin Uluslararası Listesi - International List of Causes of Death" çalışmalarını üstlenmiştir.

Hastalıkların ve İlgili Sağlık Sorunlarının Uluslararası İstatistiksel Sınıflandırması Onuncu Yenilenmiş Baskı “ICD –10” Bertillon Sınıflandırması veya Ölüm Nedenlerinin Uluslararası Listesi ile başlayan sınıflandırma sistemlerinin sonucusudur.

ICD’nin tarihsel gelişim süreci içinde:

- Yapı ve içeriğinde önceleri sadece ölüm nedenlerini kapsayan sınıflamaya hastalık nedenleri de dahil edilmiştir.
- Ölümün asıl nedenlerini seçmede uluslararası kurallar getirilmiştir.
- Hayati istatistikler ve sağlık istatistikleri alanında uluslararası iş birliğinin sağlanması gibi önemli değişiklikler olmuştur.

1.3. ICD’nin Çeşitleri

Dünya Sağlık Örgütü bu sistemin;

- 1955 yılında yedinci (ICD - 7)
- 1967 yılında sekizinci (ICD - 8)
- 1975 yılında dokuzuncu ve (ICD - 9)
- 1992 yılında onuncu yenilenmesini hazırlayarak yayımlamıştır (ICD -10).

1.4. ICD-10’un Bölümleri

ICD–10 üç ciltten oluşmaktadır.

1. Cilt

Tanı listeleri: Üç ve dört karakter düzeylerinde hastalık ve ölüm tanı listelerini, neoplazilerin (tümörlerin) morfolojik (morfoloji: doku ve organların yapısını inceleyen bilim dalı) sınıflamasını, özel tabulasyon listelerini, tanımlamaları ve adlandırma düzenlemelerini içerir.

2. Cilt

Kullanma kılavuzu: ICD’nin yapısını açıklayan genel bilgileri ve kullanımı hakkında bilgileri içerir.

3. Cilt

Alfabetik Dizin: ICD-10’da yer alan tüm hastalıkların ve hastalık etkenlerinin alfabetik dizini bulunmaktadır.

1.4.1. Tabular Liste

Tabular liste, hastalık ve ölüm tanı kodları listesidir.

ICD-10'un sınıflama yapısında 4 düzey bulunur. Her düzey, bir üsttekinin detaylandırılmış halidir.

Birinci Düzey

Hastalıkların genel olarak sınıflandırıldığı bölümlerdir. ICD-10'da toplam 21 bölüm bulunur. Bu bölümler aşağıda sırası ile verilmiştir:

Bölüm I	Enfeksiyon ve Paraziter Hastalıklar
Bölüm II	Neoplazmlar
Bölüm III	Kan ve Kan Yapıcı Organ Hastalıkları ve İmmun Mekanizmayı İçeren Hastalıklar
Bölüm IV	Endokrin, Nutrisyonel ve Metabolik Hastalıklar
Bölüm V	Akıl ve Davranış Bozuklukları
Bölüm VI	Sinir Sistemi Hastalıkları
Bölüm VII	Göz ve Gözle Bağlantılı Doku Hastalıkları
Bölüm VIII	Kulak ve Mastoid Oluşum Hastalıkları
Bölüm IX	Dolaşım Sistemi Hastalıkları
Bölüm X	Solunum Sistemi Hastalıkları
Bölüm XI	Sindirim Sistemi Hastalıkları
Bölüm XII	Cilt ve Cilt altı Dokusu Hastalıkları
Bölüm XIII	Kas-İskelet ve Bağ Dokusu Hastalıkları
Bölüm XIV	Ürogenital Sistem Hastalıkları
Bölüm XV	Gebelik, Doğum ve Lohusalık Dönemi Hastalıkları
Bölüm XVI	Perinatal Dönemden Kaynaklanan Hastalıklar
Bölüm XVII	Konjenital Malformasyon, Deformasyon ve Kromozom Anomalileri
Bölüm XVIII	Semptomlar ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları
Bölüm XIX	Yaralanma, Zehirlenme ve Dış Nedenlere Bağlı Diğer Durumlar
Bölüm XX	Hastalık ve Ölümün Dış Nedenleri
Bölüm XXI	Sağlık Durumu ve Sağlık Hizmetlerinden Yararlanmayı Etkileyen Faktörler

İkinci Düzey

Bölüm içindeki belli hastalıkların bir araya getirilmesi ile oluşan bloklardır. Blok sayısı bölümden bölüme değişir. Her bloktaki hastalık sayısı da bloktan bloğa değişir. ICD-10'daki toplam blok sayısı 260'dır.

A00-A09	Barsak enfeksiyöz hastalıkları
A15-A19	Tüberküloz
A50-A64	Cinsel yolla bulaşan enfeksiyon hastalıkları
B65-B83	Helmintiyazlar
K80-K87	Safra kesesi, safra yolları ve pankreas hastalıkları
B90-B94	Enfeksiyöz ve paraziter hastalıkların sekelleri
B95-B97	Bakteriyel, viral ve diğer enfeksiyöz ajanlar
B99	Enfeksiyöz diğer hastalıklar

Üçüncü Düzey

Blokları oluşturan hastalıkların tek tek ele alındığı 3 basamaklı hastalık kodlarıdır. ICD-10'un temel çatısını bu 3 basamaklı hastalık kodları oluşturmaktadır (çekirdek sınıflama).

A00	Kolera
A01	Tifo ve paratifo
A02	Salmonella enfeksiyonları, diğer
A03	Şigelloz
A04	Bakteriyel barsak enfeksiyonları, diğer
A05	Bakteriyel gıda zehirlenmeleri, diğer
A06	Amibiyaz
A07	Protozoal diğer barsak hastalıkları
A08	Viral ve diğer tanımlanmış barsak enfeksiyonları

3. Düzeyde her hastalığa bir hastalık kodu karşılık gelir.

Dördüncü Düzey

3 Basamaklı hastalık koduna bir basamak daha ilave edilmesi ile oluşturulan 4 basamaklı hastalık kodlarıdır. 4. Düzey, 3 basamaklı düzeydeki hastalığın daha detaylı olarak tanımlandığı düzeydir ve ICD-10'da 4 basamaklı düzeyde toplam 10021 hastalık kodu vardır.

3 basamaklı düzeydeki hastalıkların hemen hemen tümü 4. Basamak ilavesi ile daha da ayrıntılandırılmıştır.

Bununla beraber, çok az da olsa 3 basamaklı düzeyde kalan, ayrıntılandırılmamış hastalıklar da vardır.

4 basamaklı hastalık kodları, ICD-10 yapısında bulunan en detaylı düzeyi oluşturur. Yukarıdaki örneklerden devam edersek;

A00	Kolera
A00.0	Kolera, Vibrio cholerae 01, biovar kolera'ya bağlı Klasik kolera
A00.1	Kolera, Vibrio cholerae 01, biovar eltor'a bağlı Kolera eltor
A00.9	Kolera, tanımlanmamış
A01	Tifo ve paratifo
A01.0	Tifo Salmonella typhi'ye bağlı enfeksiyon
A01.1	Paratifo A
A01.2	Paratifo B
A01.3	Paratifo C
A54	Gonokok enfeksiyonu
A54.3	Gözün gonokok enfeksiyonu
A54.5	Gonokokal farenjit

B15	Akut hepatit A
B15.0	Hepatit A, hepatit komalı
B15.9	Hepatit A, hepatit komasız
B16	Akut hepatit B
B16.0	Akut hepatit B, delta ajanı (ko-enfeksiyon) ile birlikte, hepatik komalı
B16.1	Akut hepatit B, delta ajanı (ko-enfeksiyon) ile birlikte, hepatik komasız
B16.2	Akut hepatit B, delta ajansız, hepatik komalı
K81	Kolesistit
K81.0	Akut kolesistit
K81.1	Kronik kolesistit

Beşinci Düzey, dördüncü karakterden farklı bir eksen boyunca alt kırılım için kullanılmıştır. Aşağıdaki yerlerde bulunur:

XIII. Bölüm – Anatomik bölgelere göre alt bölümler.

XIX. Bölüm – Açık ve kapalı kırıklarla açık yara olan ve olmayan kafatası içi, göğüs içi ve karın içi yaralanmalarını belirten alt bölümler.

XX. Bölüm – Olay zamanında girilen etkinliğin türünü belirten alt bölümler.

1.4.1.1. Özel Tabulasyon Listeleri (Kısaltılmış Listeler)

ICD-10'un 4 basamaklı düzeydeki hastalık listesinin tamamı, hatta 3 basamaklı liste bile herhangi bir istatistik tablosunda verilemeyecek kadar uzun olması nedeniyle, rutin istatistiklerin çoğunda bazı özel durumları vurgulayan bir tabulasyon listesi kullanılır.

ICD-10'un tamamlayıcı niteliğindeki bu kısım, 1. cildin sonunda verilmiştir. Mortalite istatistikleri için dört adet özel tabulasyon listesi ile morbidite istatistikleri için bir adet özel tabulasyon listesinden oluşur.

Mortalite tabulasyon listelerinden iki tanesi tüm yaş gruplarını kapsarken bir tanesi bebeklik dönemine, bir tanesi de çocukluk dönemine yöneliktir.

Bunlar;

- 103 Başlıklı Kısaltılmış Genel Ölüm Listesi
- 80 Başlıklı Genel Ölüm-Seçilmiş Liste
- 67 Başlıklı Bebek ve Çocuk Ölümü-Kısaltılmış Liste
- 51 Başlıklı Bebek ve Çocuk Ölümü-Seçilmiş Liste

1.4.2. Tabular Liste Kullanımında Kurallar

Tabular Listede,

- Dahil edilen ve hariç tutulan terimlerin,
- Parantezlerin,
- Köşeli parantezlerin,
- İki nokta üst üstelerin,
- Küme parantezlerinin,
- Başka şekilde sınıflandırılmamış (NOS) kısaltmasının,
- Başka yerde sınıflandırılmamış (NEC) tabirinin,
- “ve” Sözcüğünün kullanımıyla ilgili bazı özel kuralları vardır.

1.4.2.1. Dahil Edilen Terimler

Bölüm, blok, kategori veya kod başlığı seviyesinde bulunur. Dahil edilen terimler; farklı durumlara atıfta bulunulmakta veya eş anlamlı terimler açıklanmakta, söz konusu açıklamaya göre sınıflandırılacak tanıs al ifadelerin örnekleri verilmektedir.

1.4.2.2. Hariç Tutulan Terimler

Bölüm, blok, kategori veya kod başlığı seviyesinde bulunur. Kodlanan durum, çıkarma şartları içinde listelenmişse, bu kodun altında bulunamayabileceği konusunda kodlayıcılara önemli uyarılar içerir. Hariç tutulan her terimin ardından, parantez içinde dışarıda bırakılan o terimin bulunduğu sınıflandırmanın kategori ya da alt kategori kodu gelir. Örneğin;

I05-Romatizmal mitral kapak hastalığı Hariç romatizmal olmayan tanımlandığı zaman (I34)

1.4.2.3. Kama Yıldız Sistemi [Çift (Dual) Kodlama Sistemi]

Hastalığa neden olan etkeni ya da hastalığın temel niteliğini ön plana çıkartan "kama" (†) kodu, diğ eri ise hastalık tablosunu ön planda tutan "yıldız" (*) kodudur.

(†) Kama Simgesi

Hastalığın etkenine ve niteliğine yönelik kodlardır.

(*) Yıldız Simgesi

Hastalığın etkilediği vücut bölgesine yönelik kodlardır.

Hastalık hangi kod içinde bakılıyorsa, diğer kod parantez içinde verilmektedir.
Örneğin;

B01.0† Varicella menenjit (G02.0*)

G02.0* Viral hastalıklarda menenjit - Varicellaya bağlı menenjit (B01.0†)

G30.0† Erken başlayan alzheimer hastalığı (Kama: etiyoloji)

F00.0* Erken başlayan alzheimer hastalığında demans (Yıldız: belirti)

ICD-10, hastalık etkenine önem verdiği için, çift koda sahip durumlarda ilk tercih edilecek kodun kama kodu olduğu, istenirse bu koda ilave olarak yıldız kodunun da kullanılabilmesini; ama şart olmadığı ancak hiçbir zaman yıldız kodunun tek başına kullanılmayacağı, mutlaka kama kodu ile birlikte kullanılması gerektiğini kural olarak koymuştur.

1.4.2.4. Parantezler

- Parantezler, parantezlerin dışındaki sözcüklerin atanacağı kod numarasını etkilemeyen bir tanı teriminin ardından gelen ek sözcükleri içerecek şekilde kullanılmıştır. Örneğin, I10'da ek terim "Hipertansiyon (arteriyel) (benign) (esansiyel) (malign) (primer) (sistemik)", I10'un, tek başına "Hipertansiyon" sözcüğünün ya da parantez içindeki sözcüklerden herhangi biriyle veya bu sözcüklerin herhangi bir bileşimiyle tanımlandığı şeklinin kod numarası olduğunu belirtir.
- Parantezler, aynı zamanda bir hariç terimin başvurduğu kodu içerecek şekilde kullanılmıştır. Örneğin,
H01.0 Blefarit Hariç: blefarokonjunktivit (H10.5)
- Parantezlerin başka bir kullanımı da blok başlıklarında kategorilerin o blokta bulunan üç - karakter kodlarını içerecek şekildedir.
- Parantezlerin son kullanımı, Dokuzuncu Yenilenme'de ele alınmıştır ve haç ve asteriks sistemiyle ilişkilidir. Parantezler, bir asteriks kategorisindeki haç kodunu ya da bir haç terimini izleyen asteriks kodunu içerecek şekilde kullanılmıştır.

1.4.2.5. Köşeli Parantezler

Eşanlımları, alternatif sözcükleri ya da açıklayıcı cümleleri açıklamada, örneğin;

A30 Lepra [Hansen hastalığı]

Önceki notlara başvuru için, örneğin;

C00.8 Dudak overlapping lezyonu [Bak. not 5, sayfa 182]

Daha önceden belirtilmiş dört karakterli alt bölümlere başvuru için kullanılmıştır.
Örneğin;

K27 Peptik ülser, yeri tanımlanmamış [Alt bölümler için sayfa 566'ya bakınız.]

1.4.2.6. NEC Başka Yerde Sınıflanmamış (BYS)

Başka yerde sınıflandırılabilme olasılığı olan hastalık tanılarının yanında yazılıdır.
Örneğin;

J16 Pnömoni, diğer enfeksiyöz organizmalara bağlı, başka yerde sınıflanmamış.

J16.0 Klamidyal pnömoni ve

J16.8 Pnömoni, diğer tanımlanmış enfeksiyöz organizmalara bağlı maddelerini içerir.

1.4.2.7. NOS Başka Şekilde Belirtilmemiş

Başka şekilde belirtilmemiş ya da herhangi bir şekilde detaylı olarak tanımlanmamış hastalık tanılarının yanında yazılmaktadır.

Örnek olarak; tanı için sadece "Hiperinsülinizm" yazılmış ve başka herhangi bir açıklama yoksa, bu durumda kodlanması gereken hastalık kodu ile "Hipoglisemik koma ile beraber hiperinsülinizm" tanısının kodları birbirinden farklıdır. Örneğin;

E15 Hipoglisemik koma ile beraber hiperinsülinizm

E16.1 Hiperinsülinizm, başka şekilde belirtilmeyen

1.4.2.8. Başlıklardaki “ve”

“Ve”, “ve / veya” yerine geçer. Örneğin;

A18.0 Kemik ve eklem tüberkülozu

–kemik tüberkülozu

–eklem tüberkülozu

–kemik ve eklem tüberkülozu olarak kodlanmıştır.

1.4.2.9. Nokta Tire (-)

Kodlayıcıya bir dördüncü karakterin bulunduğunu ve onun, uygun kategoride aranması gerektiğini belirtir. Örneğin;

G03 Menenjit diğer ve tanımlanmamış etkenlere bağlı Hariç: meningoensefalit (G04.-)

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda ICD 10'a göre tabular listeyi inceleyebileceksiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ 1. Düzey Hastalık Kodları'nı ayırt edebileceksiniz.	➤ Tabular listeden 1. Düzey Hastalık Kodları'nı yeniden inceleyiniz.
➤ 2. Düzey Hastalık Kodları'nı ayırt edebileceksiniz.	➤ Tabular listeden 2. Düzey Hastalık Kodları'nı yeniden inceleyiniz.
➤ 3. Düzey Hastalık Kodları'nı ayırt edebileceksiniz.	➤ Tabular listeden 3. Düzey Hastalık Kodları'nı yeniden inceleyiniz.
➤ 4. Düzey Hastalık Kodları'nı ayırt edebileceksiniz.	➤ Tabular listeden 4. Düzey Hastalık Kodları'nı yeniden inceleyiniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri **Evet** ve **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Tabular listede “Bölüm XI Sindirim Sistemi Hastalıkları” kodlamasının 1. Düzey bir kodlama olduğunu ayırt edebildiniz mi?		
2. Tabular listede “K80-K87 Safra kesesi, safra yolları ve pankreas hastalıkları” kodlamasının 2. Düzey bir kodlama olduğunu ayırt edebildiniz mi?		
3. Tabular listede “K81 Kolesistit” kodlamasının 3.Düzey bir kodlama olduğunu ayırt edebildiniz mi?		
4. Tabular listede “K81.0 Akut kolesistit” kodlamasının 4.Düzey bir kodlama olduğunu ayırt edebildiniz mi?		
5. (†) Kama simgesinin; hastalığın etkenine ve niteliğine yönelik kodlar olduğunu ayırt edebildiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi "Hastalıkların Uluslararası Sınıflaması" tanımının karşılığıdır?
A) Kodlama
B) Morbidite
C) Sınıflama
D) ICD
E) Mortalite
2. Tabular listede "K81.0 Akut kolesistit" kaçınıcı düzeyde bir kodlamadır?
A) 3
B) 4
C) 1
D) 5
E) 2
3. Aşağıdakilerden hangisi ICD-10 'da hastalıkların genel olarak sınıflandırıldığı bölümdür?
A) 1. düzey
B) 2. düzey
C) 3. düzey
D) 4. düzey
E) 5. düzey
4. Aşağıdakilerden hangisi doğru değildir?
A) ICD, istatistiksel bir sınıflama sistemidir.
B) ICD-10'da 4 basamaklı düzeyde toplam 10021 hastalık kodu bulunmaktadır.
C) ICD-10 sadece hastalık kodlarını kapsar.
D) Tabular liste; hastalık ve ölüm tanı kodları listesidir.
E) ICD-10'un sınıflama yapısında 4 düzey bulunmaktadır.
5. Aşağıdakilerden hangisi tabular listede 3. düzey bir kodlama değildir?
A) A54 Gonokok enfeksiyonu
B) K81 Kolesistit
C) A01 Tifo ve paratifo
D) A00 Kolera
E) K80-K87 Safra kesesi, safra yolları ve pankreas hastalıkları

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu faaliyette kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam ve koşullarda ICD -10'a göre alfabetik dizini inceleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- İnternette alfabetik dizin ile ilgili örnekler bularak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- İlaçlar ve kimyasal maddeler tablosunu inceleyerek, arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. ALFABETİK DİZİN

2.1. Alfabetik Dizin ve Özellikleri

Hastalıkların alfabetik indeksi, ana terimlere göre düzenlenmiştir. Ana terim genellikle bir hastalığın veya durumun adıdır. Ana terim altında alt terimler veya temel düzenleyiciler yer alır. Terimlerin önünde bir tire (-) ile belirtilir. Alt terimler altında beş girintiye kadar önemli düzenleyici bulunabilir.

Ana terimler alfabetik olarak sıralanır. Boşluklar, tireler ve simgeler sayılardan ve harflerden önce gelir. Örneğin;

Arteritis I77.6
- allergic M31.0
- aorta (nonsyphilitic) I77.6
- syphilitic A52.0† I79.1*

Ana terimi belirlemek kodlamanın ilk aşamasını oluşturur. Ana tanı (durum); sağlık hizmetinin verilmesinin nedeni olan, araştırma sonucunda ulaşılan tanıdır. Ek tanı (diğer durumlar); sağlık hizmeti sırasında var olan ya da gelişen hastanın yönetimini etkileyen durumlardır.

Alfabetik İndeks, tabular listede bulunmayan birçok terim içerir. Kod atanmadan önce, kodlamada indeks ve tabulasyon listenin her ikisinin de kullanılması gerekir.

ICD (Uluslararası Hastalık Sınıflandırması), iki durumun ya da tek bir durumun ve ilişkili ikinci bir işlemin tek bir kodla temsil edilebildiği bazı kategoriler sağlar. Bu tür birleşim kategorileri, uygun bilgiler kaydedildiğinde ana durum (ana tanı) olarak kullanılmalıdır.

Alfabetik indeks, bu tür birleşimlerin sağlandığı yerde baştaki terimin hemen ardından gelecek şekilde girintili olarak “ile birlikte” şeklinde bunları belirtir. Örneğin;

Ana durum: Renal yetmezlik

Diğer durumlar: Hipertansif renal hastalık

I12.0 Hipertansif böbrek hastalığı, böbrek yetmezliği ile birlikte seyreden

Ana Durum: Barsak obstrüksiyon

Diğer durumlar: Sol inguinal herni

K40.3 Tek taraflı veya tanımlanmamış inguinal herni, obstrüksiyonlu, gangrensiz

İndeksteki ifadeleri takip eden kod numaraları bu ifadelerin sınıflandığı üç veya dört karakterli kategorilerdir.

Kimi hallerde dördüncü karakter bir tire ile değiştirilir. (Örnek olarak; yanık, bilek, ayak) T25.-. Bu, dördüncü bir karakterin kullanılması gerektiğine ve varlığına ve indekste bir notta veya tabular listedeki referansta bulunacağına işaret eder. (Örnek olarak; öncü terim “Yanık” notunun altında, yanıkların birçok bölgede ortak dört karakter alt bölümleri)

Hastalıkların alfabetik indeksi üç bölümden meydana gelir:

- **Birinci bölüm:** Hastalıkların alfabetik indeksi ve yaralanma özellikleri
- **İkinci Bölüm:** Yaralanma dış nedenleri
- **Üçüncü Bölüm:** İlaçlar ve kimyasal maddeler tablosu

2.1.1. Hastalıkların Alfabetik İndeksi ve Yaralanma Özellikleri

Bölüm I; Hastalıklar, sendromlar, patolojik durumlar, yaralanmalar, belirtiler, semptomlar, problemler ve sağlık hizmetleriyle ilişkili, (Örneğin; doktor tarafından kaydı yapılan bilginin tipi gibi) diğer nedenleri içerir.

Örneğin, A vitaminöz (multipl BYS) (ayrıca bkz. Eksiklik, vitamin) E56.9

Örneğin, Aarskog Sendromu Q87.1

Örneğin, Aberasyon, mental F99

Örneğin, Abetalipoproteinemi E78.6

Örneğin, Abiyotrofi R68.8

Örneğin, Ablefarya, ablefaron Q10.3

Örneğin, Abnormalite (herhangi bir organ ya da kısım) - bkz. Anomali

Örneğin, Abruptio, plasenta - bkz. Abruptio plasenta

Örneğin, Abulia R68.8

Örneğin, Accreta plasenta (hemoraji ile) O72.0
- hemorajisiz O73.0

Örneğin, Açıklık - bkz. Durum Açılma
— sezaryen yarası O90.0
- epizyotomi O90.1
— ameliyat yarası BYS T81.3
— perine yarası (postpartum) O90.1
- postoperatif BYS T81.3

Örneğin; Açlık T73.0
— hava, psikojenik F45.3

Örneğin, Açlık (-tan ölme) T73.0
— ödem (ayrıca bkz. Malnutrisyon, ciddi) E43

Örneğin, Adamantinoblastoma (M9310/0) - bkz. Adamantinoma
Adamantinoma (M9310/0) D16.5
— çene (kemiği) (alt) D16.5
- - üst D16.4
— uzun kemikler (M9261/3) C40.9
- malign (M9310/3) C41.1
- - çene (kemiği) (alt) C41.1
- - - üst C41.0
- mandibula D16.5

Örneğin, Addison
— anemi D51.0
— hastalığı (bronz) ya da sendromu E27.1
- - tüberküloz A18.7† E35.1*
- keloid L94.0

Örneğin, Adenosarkoma (M8933/0) - bkz. Neoplazm, malign

Örneğin, Adenoskleroz I88.8

2.1.2. Yaralanma Dış Nedenleri

Bölüm II; yaralanmaların dış nedenlerine içerir. Buradaki terimler tıbbi tanımlar olmamakla beraber şiddet sonrası oluşmuş şartların nitelendirilmeleridir (Örneğin; yangın, patlama, düşme, suikast, kaza, boğulma...).

Örneğin, Abandone (hava şartlarına maruz kalma) (sonucu yaralanma veya ölme)
NEC Y06.9

- ile
- – tanıdık veya arkadaş Y06.2
- – ebeveyn Y06.1
- – belirli kimse NEC Y06.8
- – eş veya ortak Y06.0

Örneğin; Accident (kaza) X59.9

- hava (taşıma) (enerji ile çalışan) NEC (bakınız ayrıca kaza, ulaşım) V95.9
- – ötürü, afet sonucu (bakınız Afet, kategori ile)
- hayvanca çekilen taşıt NEC (bakınız ayrıca kaza, ulaşım) V80.9
- hayvan binicisi NEC (bakınız ayrıca kaza, ulaşım) V80.9
- otomobil NEC (bakınız ayrıca kaza, ulaşım) V49.9
- bot, kayıkçılık NEC V94
- otobüs NEC (bakınız ayrıca kaza, ulaşım) V79.9
- araba NEC (bakınız ayrıca kaza, ulaşım) V49.9

Örneğin; – mütevellit, ötürü

- – hayvan NEC W64
- – soğuk (aşırı) (bakınız ayrıca Maruz, soğuk) X31
- – aşındırıcı sıvı, madde (bakınız ilaç ve kimyasal maddeler tablosu)
- – kesme veya delme aleti (bakınız ayrıca Temas, birlikte ile alet kategorisi) W45

Örneğin; Bite (ısırık), ısırılmış

- timsah W58
- eklembacaklılar (zehirsiz) NEC W57
- – zehirli (bakınız ayrıca Temas, birlikte,ile kategori of eklembacaklı) X25
- karadul, örümcek X21
- kedi W55
- çiyen X24
- kobra X20
- krokodil W58
- köpek W54
- çingiraklı yılan X2
- kertenkele X20
- insan (kazara) W50
- – kasıtlı Y08
- böcek (zehirsiz) W57
- – zehirli (Bakınız ayrıca temas, birlikte kategori-böcek) X25

2.1.3. İlaçlar ve Kimyasal Maddeler Tablosu

Bölüm III; ilaçlar ve yan etkileriyle beraber diğer zehirlenme riski taşıyan kimyasal maddelerin indeksidir.

Her bir madde için tablo, zehirlenme (T36-T65) Kısım XIX kodlarını, dış nedenler (Kısım XX), kaza ile zehirlenme ve tehlikeli maddelere maruz kalma kodlarını (X40-X49), kasıtlı kendine zarar verme (X60-X69), kazayla ya da kasıtlı olduğu belirsiz zehirlenme (Y10-Y19) kodlarını verir.

İlaçlar ve biyolojik maddeler de dahil tedavide kullanılan yan etkili maddelerin de kodlarını verir. (Y40-Y59).

Ayrıntılı bilgiyi ICD–10 3. Cilt’te bulabilirsiniz.

2.2. Alfabetik İndeks Kullanımında Kurallar

2.2.1. Parantezler

Tabular listede olduğu gibi İndeks’te de parantezin, kodlayıcının aklında tutması gereken özel bir anlamı vardır. Parantez içindeki diğer ifadelerin, rapor edilse de edilmese de takip ettiği bir terim verilen kod numarasına göre sınıflanmıştır.

Örneğin, Apse (embolik) (enfektif) (metastatik) (çoklu) (piyojenik) (septik) beyin (herhangi kısım) G06.0

Beyin apsesi, etkilenen organa ve apsenin embolik, enfektif, metastatik, çoklu, piyojenik veya septik olup olmadığına bakılmaksızın G06.0 şeklinde sınıflandırılmıştır.

2.2.2. NEC Başka Yerde Sınıflanmamış (BYS)

NEC harfleri “başka yerde sınıflanmamıştır” anlamındadır. Artık, belirsiz ya da durumların tanımlı formlarının “yanlış tanımlı” şeklinde farklı sınıflandığına dair uyarı mahiyetinde, kategorilerden oluşan terimlerden sonra eklenmişlerdir.

2.2.3. Çapraz Başvurular (Karşıt Referanslar)

İndeks’te terimlerin gereksiz yere yinelenmesinden kaçınmak için kullanılmıştır. “Bak” sözcüğü, kodlayıcının başka bir terime başvurmasını gerektirir. “Ayrıca bak”, kodlanan ifade “ayrıca bak” sözcüklerinin eklendiği terimin altında istenen bilgi bulunmadığında, kodlayıcıyı İndeks’te başka bir yere başvurmaya yönlendirir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda ICD 10'a göre alfabetik dizini inceleyebileceksiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Hastalıkların alfabetik indeksi ve yaralanma özelliklerini tanıyabileceksiniz.	➤ Alfabetik indeksten “hastalıkların alfabetik indeksi ve yaralanma özelliklerini” inceleyiniz.
➤ Yaralanma dış nedenlerini ayırt edebileceksiniz.	➤ Alfabetik indeksten “yaralanma dış nedenlerini” inceleyiniz.
➤ İlaçlar ve kimyasal maddeler tablosunu ayırt edebileceksiniz.	➤ Alfabetik indeksten “ilaçlar ve kimyasal maddeler tablosunu” inceleyiniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri **Evet** ve **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Alfabetik dizinde “hatalıkların alfabetik indeksi ve yaralanma özellikleri”nin 1. bölümü oluşturduğunu ayırt edebildiniz mi?		
2. Alfabetik dizinin 2. bölümünü “yaralanma dış nedenleri”nin oluşturduğunu ayırt edebildiniz mi?		
3. Alfabetik dizinde “ilaçlar ve kimyasal maddeler tablosu”nun 3. bölümü oluşturduğunu ayırt edebildiniz mi?		
4. NEC harflerinin “başka yerde sınıflanmamış” anlamına geldiğini ayırt edebildiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki çoktan seçmeli sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Hastalıkların alfabetik indeksinin 1. bölümünü aşağıdakilerden hangisi oluşturur?
A) Hastalıkların alfabetik indeksi
B) İlaçlar tablosu
C) Yaralanma dış nedenleri
D) Hastalıkların alfabetik indeksi ve yaralanma özellikleri
E) Kimyasal maddeler tablosu
2. Aşağıdakilerden hangisi yaralanma dış nedenlerinden değildir?
A) Kaza
B) Suikast
C) Hastalık
D) Boğulma
E) Patlama

Aşağıda cümlelerde verilen bilgiler doğru ise (D) yanlış ise (Y) yazınız.

3. ( ) Kodlamanın ilk aşaması ana terimi belirlemektir.
4. ( ) Hastalıkların alfabetik indeksinin 2. bölümü, yaralanma dış nedenleridir.
5. ( ) Hastalıkların alfabetik indeksinin 3. bölümü, Bağımlılık yapan maddeler tablosudur.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki sorulara kısaca cevap veriniz.

1. ICD'nin kısaca Türkçedeki karşılığı nedir?
2. Hastalıkların alfabetik indeksinde 3. bölüm hangi konuları kapsar?
3. Yaralanma dış nedenlerine üç tane örnek veriniz.

Aşağıda cümlelerde verilen bilgiler doğru ise (D) yanlış ise (Y) yazınız.

4. ( ) Hastalıkların alfabetik indeksi ve yaralanma özellikleri; hastalıklar, sendromlar, patolojik durumlar, yaralanmalar, belirtiler, semptomlar, problemler ve sağlık hizmetleriyle ilişkili, diğer nedenleri içerir.
5. ( ) Tabular listede Bölüm 1 Enfeksiyon ve Paraziter Hastalıklar 2. düzey bir kodlamadır?
6. ( ) ICD-10, hastalık etkenine önem verdiği için, çift koda sahip durumlarda yıldız kodu tek başına kullanılamaz, mutlaka kama kodu ile birlikte kullanılması gerekir.

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri doğru sözcüklerle doldurunuz.

7. Hastalıkların alfabetik indeksinde 2. bölüm .....'dir.
8. Tabular liste, ...listesidir.
9. NEC, kısaca.....demektir.
10. Tabular listede A00 Kolera..... düzey bir kodlamadır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1'İN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	B
3	A
4	C
5	E

ÖĞRENME FAALİYETİ 2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	C
3	Doğru
4	Yanlış
5	Doğru

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	Hastalıkların Uluslararası Sınıflaması
2	İlaçlar ve kimyasal maddeler tablosu
3	yangın, patlama, kaza, düşme, suikast, boğulma vs.
4	Doğru
5	Yanlış
6	Doğru
7	yaralanma dış nedenleri
8	hastalık ve ölüm tanı kodları
9	başka yerde sınıflandırılmamış
10	3.düzye

KAYNAKÇA

- Sağlık Bakanlığı, **Hastalıklar ve Sağlık Problemlerinin Uluslararası İstatistiksel Sınıflandırılması, Onuncu Yenilenme**, 1.Cilt, Ankara, 2007.
- Sağlık Bakanlığı, **Hastalıklar ve Sağlık Problemlerinin Uluslararası İstatistiksel Sınıflandırılması, Onuncu Yenilenme**, 2.Cilt, Ankara, 2007.
- Sağlık Bakanlığı, **Hastalıklar ve Sağlık Problemlerinin Uluslararası İstatistiksel Sınıflandırılması, Onuncu Yenilenme**, 3.Cilt, Ankara, 2007.
- Sağlık Bakanlığı, **Hastalıkların Uluslararası Sınıflandırılması**, Yayın NU:4
- www.saglik.gov.tr/ (10/09/2008)